

SELETUSKIRI
Vabariigi Valitsuse otsuse juurde
“Eesti seisukohad Euroopa Liidu digivõrkude õigusakti eelnõu kohta”

Euroopa Komisjon avaldas 21.01.2026 digivõrkude õigusakti (DNA) eelnõu, mis sisaldab ettepanekuid ühtse ja kaasaegse Euroopa Liidu sidealase õigusraamistiku loomiseks Euroopa Liidu määruse näol.

DNA eelnõu eesmärk on luua lihtsam, ühtsem ja kaasaegsem Euroopa Liidu sidealane õigusraamistik, mis soodustab investeringuid 5G/6G võrkudesse, fiiberoptikasse ja satelliitsidesse ning mis vähendab liikmesriikide vahelist killustatust ning tugevdab Euroopa digivõrkude turvalisust ja vastupidavust. DNA sisaldab kehtiva ELi sidekoodeksi sätteid muudetud kujul ja uusi norme.

Lisaks tuuakse DNA alla Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ameti (*BEREC*) loomise regulatsioon ning tehakse ettepanek luua Euroopa Liidu raadiosageduspoliitika töörühma (RSPG) asemel Euroopa Liidu raadiosageduspoliitika Amet (RSPB) ning luuakse neid ameteid toetav Digivõrkude Büroo (ODN), mis asendab senist BERECi Bürood.

Eesti peamised seisukohad DNA eelnõu kohta sisaldavad järgmist:

- Eesti leiab, et kuna eelnõu eesmärk on luua lihtsam, ühtsem ja kaasaegsem Euroopa Liidu sidealane õigusraamistik, siis ei tohi see kaasa tuua täiendavaid kohustusi (näiteks vaskvõrkude sulgemisega kaasnev regulatsioon) ja menetlusi (näiteks sageduskonkursi määruse eelkooskõlastamine), mis suurendavad liikmesriikide reguleerivate asutuste töökoormust ja sideettevõtjate halduskoormust.

- Eesti ei toeta sageduste haldamises Euroopa Komisjoni, Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ameti (BEREC) ja Euroopa Liidu raadiosageduspoliitika Ameti (RSPB) pädevuste suurendamist, välja arvatud satelliitside sagedushalduses. Sageduste haldamine (sageduste rahvusvaheline ja riigisisene planeerimine, koordineerimine ja kasutamise korraldamine ning järelevalve) peab jääma liikmesriigi ülesandeks, kuna liikmesriigil on parimad teadmised riigisisestest eripäradest ja sideturu vajadustest. Euroopa Liidu piiririigid peavad sageduste kasutamisel arvestama ka oma liiduväliste naaberriikidega ja sellest tulenevate erisustega sageduste kasutamisel. Eesti toetab satelliitside üleeuroopaliste lubade õiguse andmist Euroopa Komisjonile, kuid see ei tohi piirata liikmesriigi õigusi maapealsete sidevõrkude haldamisel.

- Eesti ei toeta, et Euroopa Komisjonile antakse õigus tagasi lükata liikmesriigi reguleeriva asutuse poolt sideettevõtjale määratud kohustusi, kuna see ei pruugi arvestada väikeste turgude spetsiifilisi tingimusi ning võib põhjustada moonutusi liikmesriigi sideturul ning halvendada konkurentsiolukorda.

1. Sissejuhatus

Seisukohad on seotud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse algatusega, millega muudetakse määrust (EL) 2015/2120, direktiivi 2002/58/EÜ ja otsust nr 676/2002/EÜ ning tühistatakse määrus (EL) 2018/1971, direktiiv (EL) 2018/1972 ja otsus nr 243/2012/EL (Digitaalsete võrkude seadus) (edaspidi *DNA*)¹.

DNA eesmärk on toetada Euroopa digipöörde saavutamist, tagades kogu Euroopa Liidus (EL) kiire, töökindla ja turvalise ühenduvuse, mis on vajalik nii innovatsiooni (nt tehisintellekt, pilveteenused) kui ka oluliste avalike teenuste toimimiseks. Selleks kavandatakse üleminek pöörandvõrkudelt kaasaegsetele fiibrioptikale, 5G/6G- ja pilvepõhiste taristutele, luues investeringuid soodustav ning vähem killustatud õigusraamistik. DNA aitab lahendada praeguse direktiivipõhise süsteemi põhjustatud turu killustatust, mis on seni takistanud sideettevõtjatel piiriülest tegutsemist ja aeglustanud uute tehnoloogiate kasutuselevõttu. Lisaks tugevdab DNA ELi strateegilist autonoomiat, sh satelliitühenduse valdkonnas, mis on võtmetähtsusega hajaasustusega piirkondade ühenduvuse, kriisijuhtimise ja julgeoleku tagamiseks. Kokkuvõttes toetab DNA ühtse turu arengut, konkurentsivõimet ja võrguvastupidavust, soodustades investeringuid ja innovatsiooni kogu digitaristu väärtusahelas.

Esialgse hinnangu kohaselt aitab DNA kaasa ELi digitaristu arengule ja konkurentsivõimele, soodustades investeringuid kaasaegsesse sidevõrkudesse ja vähendades senist regulatiivset killustatust. Ühtsem ja selgem raamistik toetab nii majandust kui ka avalikke teenuseid, parandades ühenduvuse kvaliteeti ja vastupidavust. Samas võib ulatuslik üleminek uuele regulatsioonile tekitada väljakutseid turuosalistele ning tõstatada küsimusi privaatsuse ja kasutajate õiguste tõhusa kaitse tagamisel.

Tegemist on seadusandliku tavamenetlusega. DNA vastuvõtmiseks nõukogus on vaja kvalifitseeritud häälteenamust. DNA arutelud ELi nõukogu telekommunikatsiooni ja infoühiskonna töögrupis on juba alanud.

Eelnõu on seotud mitmete Eesti EL poliitika 2025-2027 prioriteetidega (edaspidi *ELPOL*)². Eelkõige on oluline, et telekommunikatsioonimaastiku ümberkujundamisel on oluline vältida lahendusi, mis viivad sektoris tegutsevate ettevõtete sunnitud konsolideerimisele, kuivõrd seeläbi kahanevad konkurents, innovatsioon ja teenuste kvaliteet. Eelnõu ei ole otseses seoses eelnõu seletuskirja kirjutamise ajal menetluses oleva muu riigisisese eelnõuga.

DNA jõustumisel tuleb riigisiselt muuta elektroonilise side seadust (ESS).

2. Koostajad

Seisukohad ja seletuskirja koostasid Justiits- ja Digiministeeriumi (edaspidi *JDM*) digitaristu- ja küberturvalisuse osakonna sideturgude talituse juhataja asetäitja Mart Laas

¹ Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on digital networks, amending Regulation (EU) 2015/2120, Directive 2002/58/EC and Decision No 676/2002/EC and repealing Regulation (EU) 2018/1971, Directive (EU) 2018/1972 and Decision No 243/2012/EU (Digital Networks Act), COM (2026)16.

Kättesaadav: [EUR-Lex - 52026PC0016 - ET - EUR-Lex](#).

² Riigikantselei. Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2025–2027. Kättesaadav: <https://riigikantselei.ee/el-poliitika-julgeolek-ja-riigikaitse/eesti-euroopa-liidus/eesti-eli-poliitika>.

(mart.laas@justdigi.ee) ja sama talituse peaspetsialist Liisi Moks (liisi.moks@justdigi.ee), üldosakonna kommunikatsiooni ja väliskoostöö talituse Euroopa Liidu asjade ja väliskoostöö juht Kristiina Krause (kristiina.krause@justdigi.ee) ja sama talituse nõunik Sandra Kaljumäe (Sandra.kaljumae@justdigi.ee) ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (edaspidi *TTJA*) sideosakonna juhataja Oliver Gailan (oliver.gailan@ttja.ee), sideturu ekspert Peeter Lutsoja (peeter.lutsoja@ttja.ee) ja sideturu ekspert Rivo Mets (rivo.mets@ttja.ee) ning sideosakonna sagedushalduse talituse juhtaja Erko Kulu (erko.kulu@ttja.ee) ja sama talituse sagedushalduse ekspert Irena Lukas (irena.lukas@ttja.ee).

Digitaristu- ja küberturvalisuse valdkonna eest vastutab JDMi asestantsler Tõnu Grünberg (tonu.grunberg@justdigi.ee).

3. Sisu ja võrdlev analüüs

DNAga tunnistatakse kehtetuks:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/1972, 11. detsember 2018, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (edaspidi *sidekoodeks*)³;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2018/1971, 11. detsember 2018, millega asutatakse elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste amet (BEREC) ja BERECi tugiamet (BERECi büroo) ja muudetakse määrust (EL) 2015/2120 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1211/2009 (edaspidi *BERECi määrus*)⁴;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 243/2012/EL, 14. märts 2012, millega luuakse mitmeaastane raadiospektripoliitika programm⁵.

DNAga muudetakse järgnevaid õigusakte:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2015/2120, 25. november 2015, millega nähakse ette avatud internetiühendust käsitlevad meetmed ja reguleeritud ELi-sisese side jaehinnad, ning millega muudetakse direktiivi 2002/22/EÜ ning määrust (EL) nr 531/2012⁶;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/58/EÜ, 12. juuli 2002, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatus kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatus ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv)⁷;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 676/2002/EÜ, 7. märts 2002, Euroopa Ühenduse raadiospektripoliitika reguleeriva raamistiku kohta (raadiospektrit käsitlev otsus)⁸.

DNA eesmärk on luua lihtsam, ühtlasem ja kaasaegsem ELi sidealane õigusraamistik otsekohalduva ELi määrusena.

Lisaks tuuakse DNA alla Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ameti (Body of European Regulators for Electronic Communications, edaspidi *BEREC*) loomise regulatsioon ning tehakse ettepanek luua ELi raadiosageduspoliitika töörühma (Radio Spectrum Policy Group, edaspidi *RSPG*) asemel ELi raadiosageduspoliitika Amet (Radio Spectrum Policy Body,

³ [Direktiiv - 2018/1972 - ET - EUR-Lex.](#)

⁴ [Määrus - 2018/1971 - ET - EUR-Lex.](#)

⁵ [Otsus - 2012/243 - ET - EUR-Lex.](#)

⁶ [Määrus - 2015/2120 - ET - EUR-Lex.](#)

⁷ [Direktiiv - 2002/58 - ET - EUR-Lex.](#)

⁸ [Otsus - 2002/676 - ET - EUR-Lex.](#)

edaspidi *RSPB*) ning luuaks neid ameteid toetav Digivõrkude Büroo (Office for Digital Networks, edaspidi *ODN*), mis asendab senist BERECi Bürood.

RSPG on senini Euroopa Komisjoni (edaspidi *komisjon*) juures tegutsev kõrgetasemeline nõuandekogu, mis annab arvamusi ja raporteid ELi sageduspoliitika kujundamiseks. RSPG roll piirdus peamiselt strateegilise nõustamisega, ilma täidesaatva või koordineeriva pädevuseta. DNA aga loob uue ja oluliselt tugevama RSPB, millest saab keskse rolli ELi sagedushalduse ühtlustamises ja sageduspoliitika elluviimises kogu ELis.

DNA muudab senise BERECi büroo uueks ODNiks, mis tähistab selget institutsionaalset tugevnemist ELi sidevaldkonna halduses. ODN hakkab toetama nii BERECit kui ka uut RSPBd. Kui BERECi büroo roll oli peamiselt halduslik ja tehniline tugi, siis ODNil on laiem ja strateegilisem mandaat digivõrkude valdkonna ühtlustamiseks ELis. ODN toetab ühtsete menetluste, üleeuroopaliste volituste ja võrguvaldkonna koordineerimise parandamist, mis ulatub senisest BERECi büroo tehnilisest toetusfunktsioonist märgatavalt kaugemale. Seega tähistab ODN loomine suurt sammu ELi digitaristu juhtimise tsentraliseerimise ja tõhustamise suunas.

DNA võrdlev analüüs teemade kaupa:

- Üldine raamistik

Artikliga 1 sätestatakse DNA reguleerimisala.

Artikliga 2 sätestatakse 50 mõistet, enamus mõisted tulenevad sidekoodeksist ja on Eesti õigusesse üle võetud elektroonilise side seadusega (ESS). DNAs sätestatakse 10 uut mõistet.

Artikliga 3 sätestatakse DNA üldised eesmärgid ja põhimõtted, mida peavad järgima liikmesriigid, riiklikud reguleerivad ja teised pädevad asutused, Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ame (BEREC), ELi raadiosageduspoliitika Amet (RSPB) ja digivõrkude büroo (ODN) ning komisjon oma töös.

- Võrkude ja teenuste vastupanuvõime ning kriisivalmiduse tagamine

Artiklitega 4–8 sätestatakse kohustused ja koostõõmehhanismid, mis tagavad suurte kriiside ajal sidevõrkude ja -teenuste kättesaadavuse ja piisava võimekuse. See hõlmab muu hulgas hädaabisuhtluse ja avalike hoiatuste järjepidevat toimimist.

Lisaks sätestatakse BERECile kohustus koostada raport „Euroopa Liidu digitaaltaristute valmisolekuplaan”. See dokument peab sisaldama põhjalikku ülevaadet digitaaltaristute seisukorrast, ühtseid operatiivseid soovitusi ning kriisijuhtimise meetodikaid. Valmisolekuplaan määratleb selgelt ka ELi institutsioonide ja liikmesriikide pädevate asutuste rollid seires, koordineerimises ja reageerimises, aidates kujundada ühtset, tõhusat ja hästi koordineeritud ELi ülest lähenemist kriisivalmidusele ning vastupanuvõimele elektroonilise side sektoris.

- Sideturule sisenemine

Artiklites 9–12 sätestatakse ühtne sideturule sisenemise süsteem (*Single Passport*). Erinevalt kehtivast turule sisenemise regulatsioonist, loobutakse DNAs üldloast. See asendatakse BERECi loodud teatisega, millega saab esitada sideteenuse osutamise soovi mitmesse liikmesriiki. Selline teatis esitatakse liikmesriigi reguleerivale asutusele (edaspidi *regulaator*, Eestis TTJA), kes edastab selle ODNi. Kui teade puudutab mitut liikmesriiki, siis edastab ODN selle teate nendele liikmesriikidele, keda see puudutab. Liikmesriigi regulaatorid peavad nn Euroopa ühtse tegevusloa (*Single Passport*) teate kinnitama ühe nädala jooksul.

- Sagedushaldus

Artiklis 13 sätestatakse selgesõnaliselt, et sagedusi haldavad liikmesriigid ja komisjon ühtse Euroopa ressursina. DNA kohaselt on sagedusressursi ühtse haldamise eesmärk soodustada majanduskasvu, tagada julgeolekut ja digitaalset suveräänsust. Samuti sätestatakse, et liikmesriigid peavad tagama sageduste tõhusa ja turvalise kasutuse, järgides Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu (ITU) reegleid.

Kehtivas sidekoodeksis on raadiosagedused riiklik ressurss, mitte ühtne Euroopa ressurss.

Artiklis 14 sätestatakse võrreldes kehtiva õigusega muudetud kujul nõuded sageduste kasutamisele. Sageduste kasutamisel tuleb vältida häirete tekitamist teistele sageduste kasutajatele ning sageduste kasutamine peab olema kooskõlas riiklike sagedusplaanide ja rahvusvaheliste kokkulepetega. Sätestatakse, et liikmesriikide regulaatorid teevad häirete vältimiseks omavahel koostööd ja vajadusel kaastakse RSPB, kes aitab lahendada piiriüleseid häireid. DNAs sätestatakse, et kui liikmesriigid ei suuda omavahel piiriüleises häirete tekitamises lahendust leida, siis võib komisjon võtta vastu siduva otsuse.

Artiklites 15 ja 16 sätestatakse sageduste jagatud kasutuse ning tehnoloogia ja teenuse neutraalsuse põhimõtted, mis suuresti sarnanevad sidekoodeksis sätestatuga. DNA laiendab ja täpsustab jagatud kasutuse kohustuslikkust. DNA loetleb täpsemad ja siduvad põhjused, mille alusel võib liikmesriik tehnoloogia või teenuse neutraalsust piirata, seega kitsendatakse sidekoodeksis antud kaalutusruumi.

Artiklis 17 on sätestatud nõuded ELi sageduste strateegiale ja teekaardile. Pärast iga ülemaailmset raadioside konverentsi (WRC) koostab komisjon konsulteerides RSPBga ELi sageduste strateegia, mis sätestab pikaajalist sageduspoliitikat kogu ELis, tagades innovatsiooni, tõhusa kasutuse ja sageduste kättesaadavuse erinevate poliitikavaldkondade jaoks (sh julgeolek, kaitse, kriitilised teenused, sensortechnoloogiad). Lisaks sätestatakse, et komisjon võib võtta ELi sageduste strateegia alusel vastu konkreetsete sagedusalade teekaarte, määravad kindlaks nt 6G jaoks võetavad sagedusalad ning nende sageduste kasutamisele võtmise tähtajad. ELi sageduste strateegia ja sageduste teekaardid on liikmesriikide jaoks kohustuslikud, ning peavad olema kajastatud riiklikes teekaartides.

Artiklis 18 sätestatakse ELi üleselt harmoneeritud sageduste kasutuselevõtmise normid, mis suuresti sarnanevad sidekoodeksis sätestatuga. Erinevus on selles, et sätestatakse tähtaeg (24 kuud), mis aja jooksul peab liikmesriik harmoneeritud sageduse kasutusele võtma. DNAs sätestatakse erandid, mis lubavad tähtaega pikendada (nt koordineerimisprobleemid kolmandate riikidega).

Artiklis 19 sätestatakse uus norm, mis annab huvitatud osapoolle (nt innovaator) õiguse esitada komisjonile ettepaneku algatada ELi tasandil mingi konkreetse sagedusala ühtlustatud kasutusviisi kõigis liikmesriikides.

Artiklites 20 ja 21 sätestatakse sageduste andmise alused üldloa ja individuaallubade (ESSi mõistes sageduslubade) korral, mis on täpsemad, kui sidekoodeksis sätestatud. Eesmärk on, et rohkem sagedusi antaks kasutusse üldloa alusel, individuaallubasid tuleb anda vaid siis, kui see on vajalik sageduste tõhusaks kasutamiseks, häirete vältimiseks vms.

Artiklis 22 sätestatakse ühtsed sageduste kasutamise tingimused juhul, kui sideettevõtja tegutseb kahes või enamas liikmesriigis.

Artiklis 23 sätestatakse, et liikmesriigid ei tohi lisada oma tingimusi sageduskasutuse õigustele, kui need on juba ELi tasandil ühiselt määratud. Kui EL on kehtestanud ühtsed loa tingimused, peavad liikmesriigid neid muutmata rakendama. Sätte eesmärk on tagada kogu ELis ühtsed ja koordineeritud sageduste kasutamise kriteeriumid.

Artiklites 24–27 ja 29 sätestatakse sageduslubade kehtivusaja, pikendamise/uuendamise, kasutusõiguse üleandmise või rentimise, sageduste jagatud kasutuse ja tasude nõuded. DNAs sätestatakse, et sagedusi võib kasutada piiramatul kestvusega ehk sagedusload on tähtajatud. Samas sätestab DNA võimaluse, et liikmesriigid võivad võtta iga aasta tasusid sagedusloa eest, et tagada sageduste häireteta töö. Tasud peavad olema objektiivselt põhjendatud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed ning suunatud sageduste optimaalsele kasutusele.

Artiklis 28 sätestatakse, et ODN loob andmekogu sageduste kasutamise kohta, mis võimaldab jälgida ja tuvastada sageduste kasutuse võimalusi ning soodustab sageduste jagatud kasutust. Andmekogu sisaldab liikmesriikide ning sageduslubade omanike esitatud ajakohastatud infot sageduskasutuse ja selle asukoha kohta, ning see on kättesaadav kõigile potentsiaalsetele sageduskasutajatele. Komisjon võib rakendusaktidega määratleda, millised sagedusalad andmebaasi kuuluvad, ning kehtestada ühtsed aruandlus- ja andmeedastusformaadid. Andmekogu loomisel ja kasutamisel tuleb tagada privaatsuse, ärisaladuse ja riikliku julgeoleku kaitse ning minimeerida liikmesriikidele tekkivat halduskoormust. Andmekogu haldab ODN.

Artiklites 30–32 sätestatakse kord ELis harmoneeritud sageduste andmisele ehk nõuded konkursiga antavate sageduste määrustele. DNAs reguleeritakse väga täpselt, mida liikmesriik tegema peab. Esmalt peab liikmesriik esitama konkursi määruse eelnõu kooskõlastamiseks komisjonile, RSPBLE, BERECile ja teistele liikmesriikidele, kelle tagasisidet oodatakse 30 tööpäeva jooksul. Samas annab DNA komisjonile õiguse peatada kooskõlastamise protsess 60 tööpäevaks, kui ta näeb, et konkursi määruse eelnõu ei ole kooskõlas ELi õigusega ja nõuda selle muutmist. Liikmesriik ei või konkursi määrust enne vastu võtta, kui ELi menetlus on lõppenud ja tagasiside on positiivne.

Artiklites 33–35 sätestatakse muudetud kujul nõuded raadiokohtvõrkudele ja väikese levialaga 5G tugijaamadele (*small cells*).

Artiklites 36–45 sätestatakse nõuded satelliitsideteenuste kasutamisele, sätestades lubade andja (kelleks on komisjon), lubade andmise süsteem, kestvus ja uuendamine, järelevalve jne. Sätestatakse ka satelliitside ja maapealsete mobiilsidevõrkude kooseksisteerimise nõuded.

- Numeratsioon

Artiklis 46 sätestatakse selgesõnaliselt, et numeratsiooniresurssi haldavad liikmesriigid ja komisjon ühtse Euroopa ressursina. DNA kohaselt on numeratsiooniresurssi ühtse haldamise eesmärk soodustada majanduskasvu, võimaldada innovatsiooni ja tagada järjepidev numeratsiooniresurss.

Lisaks sätestatakse DNAs, et komisjon koostöös BERECiga koostab ELi numeratsioonistrateegia. Nimetatud strateegia alusel luuakse ELi numeratsiooniplaan.

Kehtivas sidekoodeksis on numeratsiooniresurss riiklik ressurss, mitte ühtne Euroopa ressurss.

Artiklis 47 sätestatakse uue normina komisjonile õigus määratleda üleeuroopalised harmoneeritud numbrid või numeratsioonivahemikud, et võtta need kasutusele üleeuroopaliste teenuste osutamiseks.

Artiklites 48–52 sätestatakse muudetud kujul nõuded numbrite kasutamise õiguse andmisele (ESS-i mõistes numbriluba), loa tingimustele, tasudele ja numbritele juurdepääsule. DNAs sätestatakse üleeuroopaliste numbrite andmise nõuded. Lisaks sätestatakse DNAs ammendavad ja ühtsed ELi tingimused, mida võib numbriloale lisada.

Näiteks artiklis 104 sätestatakse uuendatud nõuded 116 000 abitelefoni kadunud laste otsimiseks. Uue normina sätestatakse, et see abitelefoni peab toimima kogu ELis ka rändluses.

- Üleminek fiiberoptikale ning vasel põhineva tehnoloogia väljalülitamine

Artiklites 53–61 sätestatakse normid vaskvõrkude (vaskpaari tehnoloogial põhinevad juurdepääsuvõrgud) sulgemiseks ja asendamiseks fiiberoptiliste võrkudega, et toetada uute tehnoloogiate kasutuselevõttu. DNA see osa kehtib nendele liikmesriikidele, kus 30.06.2029 on kasutuses veel vaskvõrgud. DNA kohaselt peavad liikmesriigid koostama hiljemalt 31.11.2029 fiiberoptikale ülemineku plaani ja esitama selle komisjonile ning uuendama seda 30.06.2034. DNA sätestab, et enne 31.12.2035 peavad liikmesriigid vaskvõrgu välja lülitama piirkondades, kus vähemalt 95% hoonetest on varustatud fiiberoptikaga ning on olemas taskukohased võrreldava kvaliteediga jaeteenused (ei ole piiritletud mingi kindla tehnoloogiaga). Samas jätab DNA võimaluse, et liikmesriigid ei pea nõudma vase väljalülitamist piirkondades, kus fiiberoptika rajamine ei ole majanduslikult mõistlik ja puuduvad alternatiivsed ühenduvuslahendused.

- Sidetaristu rajamise lihtsustamine

Artiklites 62–64 sätestatakse muudetud kujul nõuded sidevõrkude rajamisele avalikule ja eramaale, tagades läbipaistvuse, mittediskrimineerimise ja proportsionaalsuse nõuded. Samuti sätestatakse menetlusnõuded õiguste (KOVid, TTJA) andmisel ning võimalus nõuda rajatiste ühiskasutust avalike huvide tagamiseks.

- Juurdepääs ja sidumine

Artiklites 65–67 sätestatakse muudetud kujul nõuded juurdepääsu ja vastastikuse sidumise üldisele raamistikule ning ettevõtjate õigustele ja kohustustele. Lisatakse uue normina, et vajadusel toimuvad juurdepääsu ja vastastikuse sidumise läbirääkimised neutraalse vahendaja (regulaatori, TTJA) kaudu. Lisaks sätestatakse muudetud kujul nõuded tingimusjuurdepääsusüsteemidele ja muudele vahenditele. Sellega tagatakse lõppkasutajatele ühtsed tingimused juurdepääsuks digitaaltelevisiooni- ja raadioteenustele.

Artiklites 68 ja 69 sätestatakse muudetud kujul normid regulaatorite volituste ulatusele sideettevõtjate juurdepääsu ja vastastikuse sidumise reguleerimiseks, sealhulgas õiguslikud sekkumisõigused, sümmeetrilised kohustused ja meetmed.

Artiklis 70 sätestatakse, et regulaator võib lisaks mobiilsidevõrgu passiivse taristu jagamisele nõuda ka aktiivse taristu jagamist. Mobiilsidevõrgu aktiivse taristu jagamine võib tähendada näiteks riigisisese rändluserakendamise nõuet piirkondades, kus taristu dubleerimine on majanduslikult või füüsiliselt võimatu (nt äärealad).

Artiklis 71 antakse regulaatorile õigus kohustada sideettevõtjat, kes paigaldab fiiberoptikat piirkonda, kus vaskvõrgu väljalülitamine on kohustuslik, ühendama majapidamised nende soovi korral oma fiiberoptikavõrku. Regulaatorile antakse õigus vajadusel määrata ühendustasud ja sekkuda hoonete sisevõrkude rajamisse, kui see on vajalik teiste teenusepakkujate ligipääsu tagamiseks. Kortermajade omanikud peavad lubama fiiberoptika paigaldamist.

- Turuanalüüsid, märkimisväärse turujõuga ettevõtja ja kohustuste määramine

Artiklis 72 sätestatakse muudetud kujul normid sideturgude määramisele, arvestades riiklike olusid ja konkurentsioiguse põhimõtteid. Uue sättena on DNAs antud komisjonile õigus anda välja „turgude soovitusel“, mis loetleb võimalikud reguleeritavad turud ning mida tuleb regulaarselt üle vaadata. Regulaatorid peavad perioodiliselt üle vaatama kõik soovitusel toodud turud.

Artiklis 73 sätestatakse muudetud kujul turuanalüüsi menetlus. Regulaatorid peavad määrama, kas turu konkurentsiolekord õigustab *ex ante* kohustuste kehtestamist, analüüsides turu struktuurset konkurentsivõimet, sisendtõkkeid ja seda, kas konkurentsioigusest üksi piisaks probleemide lahendamiseks. Analüüs tuleb teha ühe aasta jooksul ja see on kohustuslik eriti vaskvõrgu väljalülitamisega seotud piirkondades. Kui turul puudub regulatsiooni vajadus, tuleb varasemad märkimisväärse turujõuga ettevõtja kohustused tühistada. Kui aga vajadus on olemas, tuleb määrata märkimisväärse turujõuga sideettevõtjad ja kehtestada neile asjakohased kohustused.

Artiklis 74 sätestatakse piiriülese turu analüüsimise normid. Komisjon või vähemalt kahe liikmesriigi regulaatorid võivad taotleda BERECilt analüüsi võimaliku piiriülese turu („*transnational market*“) kohta. Analüüsi põhjal võib komisjon määratleda ametlikult piiriülese turu, mille puhul peavad asjaomased regulaatorid tegema ühise turuanalüüsi ja kooskõlastatud õiguslikud otsused. See tagab ühtse lähenemise olukordades, kus turud toimivad mitmes riigis korraga ning riigipõhine regulatsioon ei ole piisav.

Artiklis 75 sätestatakse normid piiriülese turu tuvastamiseks. Kui komisjon või vähemalt kahe liikmesriigi regulaatorid või turuosalised esitavad põhjendatud taotluse, peab BEREC analüüsima piiriülest lõppkasutajate nõudlust. Eesmärk on tuvastada olukorrad, kus kasutajate vajadused ületavad riigipiire ja võivad vajada kooskõlastatud üleeuroopalist sekkumist. Analüüs keskendub nõudluse muustritele, teenuste vajadustele ja turu toimimise probleemidele, mis ei piirdu ühe liikmesriigiga.

Artiklis 76 sätestatakse märkimisväärse turujõuga ettevõtja määramise normid.

Artiklis 77 sätestatakse muudetud kujul märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kohustuste määramise normid ning nende kohustuste muutmise ja tühistamise kord. Regulaator peab alati valima kõige vähem koormavama kohustuse ning arvestama olemasolevaid kohustusi, konkurentsioiguslikke abinõusid ja ettevõtete pakutud vabatahtlikke kohustusi. Kohustused peavad olema proportsionaalsed, turuprobleemist lähtuvad ja määratud läbipaistva konsultatsiooniga.

Artiklites 78–84 sätestatakse muudetud kujul erinevad kohustuste normid, mida regulaator võib märkimisväärse turujõuga ettevõtjale määrata. Regulaator võib määrata juurdepääsu konkreetsetele võrgu elementidele, hinnakontrollile ja kuluarvestusele, juurdepääsu passiivsele taristule, juurdepääsutoodetele, kõne lõpetamise hindadele, vabatahtlikele kohustustele ja hulgimüügile.

Artiklis 85 sätestatakse muudetud kujul märkimisväärse turujõuga ettevõtja kohustuste määramise konsulteerimise protsess. Enne kohustuste määramist peab regulaator saatma kohustuste eelnõu kooskõlastamiseks komisjonile, BERECile ja teiste liikmesriikide regulaatoritele. Neil on õigus 30 tööpäeva jooksul esitada kommentaare ning teatud juhtudel

võib komisjon protsessi pikendada ja nõuda meetme muutmist või keelata selle vastuvõtmist. Eesmärk on vältida siseturu killustumist ja tagada, et riiklikud otsused oleksid kooskõlas ELi õiguse ja eesmärkidega.

Artiklis 86 sätestatakse muudetud kujul regulaatori ajutiste meetmete normid. Regulaatoril on õigus võtta viivitamata kasutusele ajutised meetmed, kui on kiire vajadus kaitsta konkurentsi või lõppkasutajaid. Need meetmed võivad kehtida kuni 18 kuud ning need tuleb seejärel kas tühistada või asendada püsiva meetmega.

- Universaalteenus

Artiklites 87–92 sätestatakse uuendatud universaalteenuse põhimõtted, tagades kõigile tarbijatele ligipääsu taskukohasele ja piisava kvaliteediga internetiühendusele ja kõneside teenustele. Liikmesriigid peavad määratlema, milline on nende territooriumil piisav internetiühendus, lähtudes enamiku tarbijate kasutatavast minimaalsest andmesidekiirusest ning BERECi juhistest. Hindade taskukohasust jälgitakse igal aastal ning kui madala sissetulekuga või erivajadustega tarbijad ei saa teenuseid endale lubada, tuleb riikidel rakendada toetusmeetmeid. Vajadusel võivad liikmesriigid kehtestada kõigile teenusepakkujatele kohustuslikud soodustariifid või paketid, mis peavad olema läbipaistvad ja lihtsalt kättesaadavad. Erivajadustega isikutele tuleb tagada spetsiaalne tugi ja abivahendid, et tagada nendega võrdväärne juurdepääs teenustele.

Komisjon võib määrata täpse metoodika, mille alusel hinnatakse piisava teenuse ribalaiust ning hindade taskukohasust. Kui teatud piirkondades ei ole võimalik turutingimustes tagada vajalikke teenuseid, võivad liikmesriigid määrata universaalse teenuse osutamise kohustuse konkreetsetele ettevõtetele. Selliste kohustuste määramisel tuleb järgida objektiivsuse, läbipaistvuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid. Lisaks peavad teenusepakkujad pakkuma haavatavatele tarbijatele kulukontrolli vahendeid, nagu eelmakse võimalused, hoiatusteated liigse tarbimise korral ja selektiivne teenuste piiramine.

- Avatud internet

Artikkel 93 sätestab, et lõppkasutajatel peab olema vaba juurdepääs interneti sisule, -teenustele ja -rakendustele ning teenusepakkujad ei tohi seda õigust piirata. Internetiühenduse teenuse pakkujad peavad kohtlema kogu internetiliiklust võrdselt, lubades ainult põhjendatud ja proportsionaalseid liiklusjuhtimise meetmeid, näiteks võrgu turvalisuse tagamiseks või ajutise ülekoormuse vältimiseks. Isikuandmete töötlemine liiklusjuhtimise raames on lubatud üksnes hädavajadusel ja kooskõlas andmekaitse õigusaktidega.

Artikkel 94 kohustab regulaatoril jälgima ja jõustama avatud interneti põhimõtteid ning vajadusel kehtestama kvaliteedinõudeid. Teenusepakkujad peavad iga kahe aasta järel esitama regulaatorile teabe liiklusjuhtimise ja võimekuse haldamise kohta. BEREC kogub liikmesriikide infot, koostab kord kahe aasta järel raportid ning avaldab ühtsed juhised ja vormid järelevalve ühtlustamiseks. Regulaatorid peavad oma tegevuses neid juhiseid arvesse võtma.

- Lepingud ja lõppkasutajate õigused

Artiklis 95 sätestatakse muudetud kujul nõuded lepingueelsele teabele ja lepingu lühikokkuvõttele, mis DNA kohaselt on standardiseeritud lühikokkuvõtte. Kõik esitatud teave muutub lepingu siduvaks osaks ning seda ei tohi ühepoolset muuta.

Artiklis 96 sätestatakse uuendatud kujul teenuste ja tingimuste läbipaistvuskohustus. Sideettevõtja peab avalikustama kõik teenuse tingimused ja kvaliteedinäitajad selgelt ja

masinloetaval kujul, mis on ligipääsetav ka erivajadustega kasutajatele. See teave peab olema täielik, ajakohane ja hõlpsasti võrreldav. See tagab tarbijatele parema võrdlusvõimaluse ja toetab ausat konkurentsi. Riigid ei tohi kehtestada täiendavaid ega kõrvalekalduvaid läbipaistvusnõudeid.

Artiklis 97 sätestatakse muudetud kujul lepingu kestvuse ja lõpetamise sätteid. Lepingu maksimaalne kestvus (24 kuud) jääb samaks. Sätestatakse, et lepingu automaatse pikendamise järel võib tarbija lepingu igal ajal lõpetada 1-kuulise etteteatamisega ja ilma lisakuludeta. Sätestatakse, et tarbija saab lepingu tasuta lõpetada ka juhul, kui sideettevõtja muudab tingimusi või teenuse kvaliteet ei vasta lubatule.

Artikli 98 sätestatakse muudetud kujul nõuded teenuspakettidele. Uue nõudena sätestatakse, et kui teenuspaketi üks osa ei vasta nõuetele, võib tarbija kogu paketi lõpetada.

Artiklis 99 sätestatakse muudetud kujul, et artiklid 95, 97 ja 98 kehtivad ka mikroettevõtetele, väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele või mittetulundusühingutele välja arvatud juhul, kui nad nendest teadlikult loobuvad.

Artiklis 100 sätestatakse muudetud kujul internetiühenduse teenuse ja numbriliikuvuse sätteid. DNAs sätestatakse, et internetiühenduse teenuse katkestus ei tohi ületada ühte tööpäeva. Lisaks sätestatakse, et numbriliikuvus peab toimuma ühe tööpäevaga. Sätestatakse BERECile kohustus võtta vastu juhised internetiühenduse teenuse vahetamise ja numbriliikuvuse kohta, mida liikmesriigid peavad arvesse võtma.

- Nõuded sideteenusele

Artiklis 103 sätestatakse normid petturluse avastamiseks ja ennetamiseks, selleks peavad internetiühenduse ja suhtlusteenuse osutajad tegema koostööd regulaatoriga, tagades seejuures andmekaitse nõuete järgimise. DNA kohaselt hakkab ODN Europolilt ja ELi Küberturvalisuse Ametilt (ENISA) koguma infot pettuste kohta. BERECile pannakse kohustus koostada tehnilised ja õiguslikud juhised pettuste vastaste meetmete rakendamiseks, mida regulaatorid oma riigis rakendada peavad.

Artiklis 105 sätestatakse uue normina sideettevõtjatele kohustus edastada oma klientidele tasuta riigi poolt koostatud avalikku teavet petturluste vältimiseks.

Artiklites 108–110 sätestatakse muudetud kujul nõuded helistaja numbrilise kuvamisele ja selle piiramisele ning eranditele ja rämpskõnede blokeerimisele. Nimetatud teenused peavad olema tarbija jaoks tasuta.

Artiklis 111–113 sätestatakse muudetud kujul normid erivajadustega kasutajate võrdväärse sideteenuse ligipääsule ning autoraadiote, telerite ja digivastuvõtjate koostalitlusvõimele ning tingimusjuurdepääsule.

- Nõuded hädaabiteenusele ja ohuteadetele

Artiklis 106 sätestatakse muudetud kujul nõuded hädaolukorra sidele ja Euroopa ühtsele hädaabinumbrile. DNAs on sätestatud uue normina hädaabisuhtlus mobiilirakenduse sidumine ELi digitaalse identiteediga (EUDI kukruga). See tähendab, et inimene saaks vajadusel ühe rakendusega hädaabi kutsuda, edastada täpse asukoha ja tuvastada end usaldusväärset ning see on kõikjal ELis tasuta.

Artiklis 107 sätestatakse muudetud kujul avalike ohuteadete edastamise nõuded. Mobiilsideettevõtjad peavad edastama ohuteateid (nt looduskatastroofid, terrorioht) kõigile mõjutatud kasutajatele, sh rändluses olevate kasutajateni. DNAs on sätestatud, et komisjon võib vastu võtta rakendusotsuse, mis kohustab ohuteateid edastama ka digitaalset identiteeti kasutavate mobiilirakenduste (EUDI kukru) kaudu.

Nõuded liikmeriikide reguleerivatele asutustele (regulaatoritele)

Artiklites 115–120 sätestatakse muudetud kujul normid liikmesriikide regulaatoritele ja muudele pädevatele asutustele. Sätestatakse nõuded nende poliitilisele sõltumatusele, otsuste läbipaistvusele, erapooletusele, regulaatori juhi ametisse nimetamisele ja vabastamisele ning vajalikule eelarvele. Lisaks sätestatakse muudetud kujul normid koostööle teiste riikide regulaatoritega ning BERECiga ja ODNiga,

BERECi ülesanded ja organisatsioon

DNAGA tunnistatakse kehtetuks kehtiv BERECi määrus ja selle sisu esitatakse muudetud kujul DNA artiklites 121–130.

Artiklites 121–127 sätestatakse muudetud kujul normid BERECi reguleerimisalale ja ülesannetele ning andmete kogumisele ja analüüsimisele ning BERECi otsuste ja suuniste andmisele. Uue nõudena sätestatakse BERECile andmekogude haldamise kohustus (turule sisenemise andmekogu).

BERECi peamine eesmärk on tagada ELi elektroonilise side ühtne ja järjepidev regulatiivne rakendamine. BEREC peab tegutsema sõltumatult, läbipaistvalt ja erapooletult. BEREC tugineb oma tegevuses liikmesriikide regulaatorite ja ODNi ekspertiisile.

BERECi ülesanne on abistada liikmesriike ja ELi institutsioone ning anda juhiseid, soovitusi ja paremaid praktikaid ning koostada vajalikke aruandeid.

Artiklites 127–130 sätestatakse muudetud kujul normid BERECi nõukogu koosseisule (üks liige igast liikmesriigist), nende sõltumatusele, ülesannetele ning nõukogu esimehe ja aseesimehe valimisele.

RSPB ülesanded ja organisatsioon

Artikliga 131 luuakse RSPG asemel uus amet RSPB, kes on ELi tasandil sageduspoliitika koordineerimise amet. RSPB võtab üle RSPG ülesanded. RSPB eesmärk on tagada sageduspoliitika ühtlane rakendamine ja toetada ühtse ELi sagedusstrateegia kujundamist. RSPB peab tegutsema sõltumatult, läbipaistvalt ja tuginedes liikmesriikide ekspertidele.

Artiklites 132 ja 133 sätestatakse RSPB ülesanded, et toetada komisjoni ja ELi institutsioone ning liikmesriike.

Artiklites 134–136 sätestatakse normid RSPB nõukogu koosseisule (üks liige igast liikmesriigist) ja nõukogu ülesannetele. Lisaks sätestatakse normid nõukogu esimehe ja aseesimehe valimisele.

Koostöö BERECi ja RSPB vahel

Artiklites 137–143 sätestatakse nõuded BERECi ja RSPB organisatsiooniline struktuurile (juhatuse ja töörühmad), juhatuse koosolekutele (kaks korda aastas), hääletusreeglitele (lihthäälteenus, igal liikmesriigil üks hääl), töörühmale (õigus moodustada töörühmi ja valida nende juhte), tööprogrammidele (iga kahe aasta kohta tehakse tööprogramm),

tegevusaruannetele (iga kahe aasta tagant tuleb teha tegevusaruanne), BERECi ja RSPB koostööle (võivad moodustada ühiseid töörühmasid).

ODNi ülesanded ja organisatsioon

Artikliga 144 luuakse uus büroo ODN, mis asendab senise BERECi büroo ning võtab üle kõik selle ülesanded, õigused ja kohustused. ODNi loomine on osa laiemast reformist, mille eesmärk on ühendada side- ja sageduste koordineerimise tugifunktsioonid ühe ELi ameti alla. Nii luuakse senisest laiem tegevusulatusena organ, mis toetab nii BERECit kui ka RSPBd.

Artiklites 145–147 sätestatakse ODNi ülesanded ning BERECi ja RSPB toetamise sätted. ODN pakub BERECile tehnilist, operatiivset ja analüütilist tuge, säilitades samal ajal BERECi otsustusliku sõltumatus. Lisaks toetab ODN RSPBd, tugevdades side- ja sageduspoliitika seotust. ODN võib täita ka teisi teda puudutavates ELi õigusaktides määratud ülesandeid.

Artiklites 148–154 sätestatakse, et ODN on iseseisev juriidiline ELi organ. Lisaks sätestatakse nõuded ODNi struktuurile, juhatuse koosseisule, selle haldusfunktsioonidele ning esimehele ja aseesimehele ning koosolekute korraldamisele ja hääletamisele.

Artiklites 155–165 sätestatakse ODNi direktori ülesanded, nõuded direktori ametisse nimetamisele ning ODNi aasta- ja mitmeaastasele tööprogrammile ning eelarvele, selle struktuurile ja täitmisele. Lisaks sätestatakse nõuded konsolideeritud tegevusaruannetele, aruandlusele ja finantsreeglitele ning ODNi personalile.

Artiklites 166–179 sätestatakse koostöönõuded, dokumentide juurdepääsu ja andmekaitse nõuded, läbipaistvuse ja kommunikatsiooni nõuded ning konfidentsiaalsuse nõuded jms nõuded.

Artiklis 180 sätestatakse üleminekusätted.

DNA üldsätted ja jõustumine

Artiklites 181–206 ja 210 sätestatakse nõuded teabe esitamisele, aruandlusele, konsultatsioonidele, standardimisele, vaidluste lahendamisele ja muudele lõppsätetele.

ELi määruse (EL) 2015/2120 muudatused

Artikliga 206 muudetakse määrust (EL) 2015/2120, eemaldades sellest avatud interneti käsitlevad sätted, mis on üle toodud DNA määruse artiklitesse 93 ja 94.

Direktiivi 2002/58/EÜ (e-privatsuse direktiiv) muudatused

Artikliga 207 tunnistatakse e-privatsuse direktiivist kehtetuks artiklid 7, 8, 10, 11 ja 12, mis puudutavad üksikasjalikke arveid, helistaja identifitseerimist, erandeid numbrinäidule, automaatset kõnede suunamist ja tellijate katalooge. Enamus neid artikleid on vananenud või kaudselt hõlmatud DNA üldiste sätetega, e-privatsuse artikli 8 mõte on üle toodud DNA artiklisse 109.

ELi otsus 676/2002/EÜ

Artikliga 208 täiendatakse ELi otsuse 676/2002/EÜ artiklit 4 punktiga, mis lubab komisjonil nõuda liikmesriikidelt ühise seisukoha kujundamist Euroopa Postside- ja Telekommunikatsiooniadministratsioonide Konverentsi (CEPT) tehnilistes aruteludes, kui need mõjutavad ELi julgeolekut või tehnoloogilist suveräänsust. See tugevdab ELi positsiooni rahvusvahelises sagedushalduse poliitikas.

ELi määrus, direktiivi ja otsuse kehtetuks tunnistamine

Artikliga 209 tunnistatakse kehtetuks BERECi määrus ((EL) 2018/1971), sidekoodeks (direktiiv (EL) 2018/1972) ja mitmeaastane raadiospetktripoliitika programm (otsus nr 243/2012/EL).

DNA jõustumine ja rakendamine

Artiklis 210 sätestatakse, et DNAd rakendatakse alates 6 kuud pärast DNA jõustumise kuupäeva. DNA jõustub 20. päeval alates selle avaldamisest ELi ametlikus teatajas.

4. EL asja vastavus pädevuse andmise, subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetele

4.1. Õiguslik alus

Õiguslikuks aluseks on valitud ELi toimimise lepingu (edaspidi ka ELTL) artikkel 114, mille eesmärk on tugevdada elektroonilise side ühtset turgu ning tagada selle toimimine ning ka ühtse turu toimimine teistes ELi poliitikavaldkondades, mis hõlmavad raadiosageduste kasutamist.

4.2. Subsidiaarsus

ELi lepingu artikli 5 lõikes 3 sätestatud subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt tuleks ELi tasandil meetmeid võtta üksnes juhul, kui liikmesriigid üksi ei suuda kavandatud eesmarke piisaval määral saavutada ning seetõttu on neid kavandatava meetme ulatuse või toime tõttu parem saavutada ELi tasandil.

Euroopa konkurentsivõime tugevdamine nõuab juurdepääsu kiirele, turvalisele ja vastupidavale digitaristule kogu ELis. Nende eesmärkide saavutamine eeldab ühtlustatud õigusruumi kogu ELis, et vältida killustatust, mida on põhjustanud sidekoodeksi ebaühtlane ülevõtmine ja rakendamine.

DNA eesmärk on luua ühtne ja otsekohalduv regulatsioon kogu ELis, mis kõrvaldab liikmesriikide vahelised erinevused ning tagab sidusa ja hästi toimiva õigusraamistiku. DNA võtab üle sidekoodeksi põhinõuded muudetud ja täiendatud kujul ning lisab täiendavad ühtlustamisnõuded, mis puudutavad turule sisenemist, sagedushaldust, satelliitsidet, turuanalüüsi, universaalteenuse regulatsiooni ning vaskvõrkude väljalülitamist. Eesti hinnangul on DNA kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, kuna ühtne ja otsekohalduv raamistik on vajalik, et tagada sidus regulatsioon ning vältida liikmesriikide erinevatest lähenemistest tulenevat turu killustumist.

4.3. Proportsionaalsus

EL lepingu artikli 5 lõikes 4 sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt peavad konkreetse meetme laad ja tugevus olema vastavuses tuvastatud probleemiga.

Komisjoni hinnangul on DNA proportsionaalsus tagatud, kuna kavandatud meetmed keskenduvad selgelt määratletud kitsaskohtadele ELi ühtsel sideturul. Kavandatud regulatsioon loob eeldused kiire, turvalise ja vastupidava digitaristu arenguks, ühtlustades ja lihtsustades valdkondi, kus liikmesriikide erinev praktika on tekitanud tõkkeid.

DNA sätestab lisaks sidekoodeksis kehtinud raamistikule ka uued, kitsaskohtade kõrvaldamiseks vajalikud ühtlustamisnõuded, sealhulgas turule sisenemise, sagedushalduse,

satelliitside, turuanalüüsi ja vaskvõrkude väljalülitamise osas. Meetmed ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik ühtse turu toimimise ja digitaristu arendamise eesmärkide saavutamiseks.

Eesti hinnangul on DNAs ELi ühtse sideturu toimimise eesmärgil sagedushalduses (v.a satelliitside sagedushalduses) komisjoni, BERECi ja RSPB mõjuvõimu suurendamine ebaproportsionaalne. Eesti leiab, et sageduste haldamine peab jääma liikmesriikide ülesandeks, kuna liikmesriigil endal on kõige paremad teadmised riigisisestest eripäradest ja sideturu vajadustest.

Eesti hinnangul, kuna DNA eesmärk on luua lihtsam, ühtsem ja kaasaegsem ELi sidealane õigusraamistik, siis ei tohi see kaasa tuua täiendavaid kohustusi ja menetlusi (sh vaskvõrkude üleminekureeglid), mis suurendavad liikmesriikide reguleerivate asutuste töökoormust ja sideettevõtjate halduskoormust.

5. Esialgne mõjude analüüsi kokkuvõte

Esialgse hinnangu kohaselt toob DNA kaasa mõju lõppkasutajatele, sideettevõtjatele, regulaatorile ja riigieelarvele.

Mõju lõppkasutajale

DNA rakendamine parandab lõppkasutajatele pakutavate sideteenuste kvaliteeti kogu ELis. DNA toetab kiiremat üleminekut fiiberoptilistele juurdepääsuvõrkudele ning edendab kvaliteetsete 5G- ja 6G-võrkude ning satelliitsideteenuste laialdasemat kasutuselevõttu. Samuti tagab DNA, et vaskvõrkude sulgemine ei toimu enne, kui alternatiivsed ühendusvõimalused (nt fiiberoptilised või muud sobivad võrgud) on vastavas piirkonnas kättesaadavad konkurentsivõimelise hinnaga. Haavatavate tarbijarühmade kaitseks kehtestatakse täiendavad meetmed, mis vähendavad üleminekuga seotud teenusekatkestuste või hinnatõusude riski.

Mõju sideettevõtjale

DNA loob sideettevõtjatele ühtsema, prognoositavama ja investeerimist soodustava õigusruumi. See toetab investeringuid uutesse tehnoloogiatesse, sealhulgas fiiberoptilistesse juurdepääsuvõrkudesse ning suure läbilaskevõimega 5G- ja 6G-taristusse. Sagedushalduse suurem harmoniseerimine, lubade pikem kehtivusaeg ja ELi tasandi satelliidilubade menetlus vähendavad ettevõtjate kulusid, mis muidu kaasneksid liikmesriikide erinevate kooskõlastus- ja loamenetlustega, ning parandavad võimalusi pakkuda piiriüleseid teenuseid.

DNA kehtestab ettevõtjatele siiski ka täiendavaid kohustusi, sealhulgas detailse teabe esitamise kohustuse vaskvõrkude sulgemise, fiiberoptilise ühenduse katvuse ning turuanalüüside läbiviimise jaoks. Need nõuded suurendavad sideettevõtjate halduskoormust üleminekuperioodil, mis eelneb vaskvõrkude sulgemisele.

Mõju regulaatoritele (TTJA ja teised asutused)

DNA rakendamine toob regulaatoritele, eelkõige TTJAle, kaasa arvestatava täiendava töökoormuse. Vaskvõrgu sulgemise protsess eeldab kohustuslike geograafiliste turuanalüüside läbiviimist, hulgihindade ja juurdepääsukohustuste hindamist ning ELi kooskõlastusmenetluste läbimist. Samal ajal suureneb TTJA roll sagedushalduse koordineerimisel, satelliitsideteenuste autoriseerimisel ning riiklike fiiberoptilise ühenduvuse üleminekukavade koostamisel. Sageduskonkursside ettevalmistamine ja läbiviimine muutub täiendava komisjoniga koordineerimise tõttu märgatavalt pikemaks.

Pikas perspektiivis pakub DNA siiski suuremat õiguskeskkonna ühtlust liikmesriikide vahel. Autoriseerimiste ja satelliidilubade ühtne raamistik ning tugevdatud BERECi ja RSPB koordineerimine lihtsustavad tulevasi menetlusi ning vähendavad tõlgendus- ja rakenduspraktikate erisusi.

Mõju riigieelarvele

DNA rakendamine eeldab täiendavate haldus- ja analüüsivõimekuste arendamist, mis võib suurendada riigi kulutusi (nt turuanalüüside korraldamine, fiiberoptilise ülemineku kavade koostamine ning haavatavate gruppide toetamine üleminekuperioodil). Komisjoni mõjuhinnangu järgi toovad uued nõuded ELi üleselt kaasa ligikaudu 73 miljoni euro ulatuses ühekordseid lisakulusid ning umbes 38 miljonit eurot iga-aastaseid täiendavaid halduskulusid, millest osa langeb riigiasutustele. Võimalikku mõju Eesti riigieelarvele on täna raske hinnata, kuid DNA tänane versioon võib kaasa tuua vajaduse luua liikmesriigi reguleerivale asutusele täiendavalt kolme ametikohta (TTJA, ühe ametikoha (FTE) aastane kulu ca 65 000) .

Pikemas vaates on DNA siiski oluline majanduslik positiivne mõju. Prognoositav SKP kasv Euroopa Liidus (327 miljardit eurot aastaks 2035) ning CO₂-heidete vähenemine toetavad avaliku sektori kulude vähenemist ja maksutulude kasvu ning soodustavad digipõhist majanduskasvu.

Eestile võib DNA rakendamine kaasa tuua vajaduse luua liikmesriigi reguleerivale asutusele täiendavad ametikohad, kuna DNAGA kaasneb täiendav töökoormus seoses vaskvõrkude sulgemisega ja sagedushalduse koordineerimisega.

Eelarvelisi kulusid menetletakse edaspidi riigieelarve strateegia ja riigieelarve koostamise käigus vastavalt riigi eelarvelistele võimalustele. Eesti eesmärk on saavutada eelnõu läbirääkimistel proportsionaalne lahendus, mis jätkaks liikmesriikide ühekordsed ja püsikulud võimalikult madalaks.

Mõju regionaalarengule

Digivõrkude õigusakti (DNA) eelnõu regionaalne mõõde avaldub eelkõige ühenduvuse kättesaadavuse parandamises eri piirkondades, sealhulgas hajaasustusega ja äärealadel, ning võimaluses rakendada piirkonniti erinevaid tehnoloogilisi lahendusi vastavalt kohalikele tingimustele. Eelnõu rakendamine parandab üldiselt piirkondliku ettevõtluse toimimise eeldusi, kuna kvaliteetne ja töökindel sideühendus on üha olulisem majandustegevuse, teenuste osutamise ja kaugtöö võimaldamise eeltingimus. See võib suurendada piirkondade atraktiivsust ettevõtluse ja investeringute vaates.

Samas kaasneb ühtlustatud ELi-ülese regulatsiooniga risk, et „üks suurus sobib kõigile“ lähenemine ei arvesta piisavalt väikeste ja perifeersete turgude eripärasid ning võib soodustada investeringute koondumist suurematesse keskustesse, jättes kõrvalisemad piirkonnad vähemprioriteetseks.

6. Eesti seisukohad

6.1. Eesti leiab, et kuna eelnõu eesmärk on luua lihtsam, ühtsem ja kaasaegsem Euroopa Liidu sidealane õigusraamistik, siis ei tohi see kaasa tuua täiendavaid kohustusi (näiteks vaskvõrkude sulgemisega kaasnev regulatsioon) ja menetlusi (näiteks sageduskonkursi määruse eelkooskõlastamine), mis suurendavad liikmesriikide reguleerivate asutuste töökoormust ja sideettevõtjate halduskoormust.

Selgitus: DNA koondab endas kehtiva sidekoodeksi normid ning lisab juurde uusi kohustusi ja menetlusi, mis toob kaasa liikmesriikide reguleerivate asutuste töökoormuse ja sideettevõtjate halduskoormuse kasvu.

Näiteks üleeuroopalist sageduste kasutamist kirjeldav andmekogu, mida hakkab haldama Digivõrkude Büroo (ODN), mis eeldab pidevat andmete uuendamist nii liikmesriigi reguleeriva asutuse (TTJA) kui ka sagedusloa omanike poolt, mis suurendab TTJA töökoormust ja sideettevõtjate halduskoormust. Andmekogu eesmärk peaks olema parandada sageduskasutuse läbipaistvust ja tõhustada sageduste kasutust. Seetõttu seab Eesti kahtluse alla, kas andmekogu loomise ja pideva uuendamisega saavutatav kasu kaalub üles suureneva töö- ja halduskoormuse.

Näiteks vaskvõrkude väljalülitamise massiivse regulatsiooni kehtestamine tõstab oluliselt liikmesriikide reguleerivate asutuste (TTJA) töökoormust ja põhjustab sideettevõtjate halduskoormuse kasvu (vt ka seisukohtade punkti 6.12).

Ka sageduskonkursi määruse eelnõu eelkooskõlastamine komisjoni, Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ameti (BEREC), Euroopa Liidu raadiosageduspoliitika Ameti (RSPB) ja teiste liikmesriikidega pikendab meie hinnangul oluliselt konkursi määruse andmise protseduuri (vt ka seisukohtade punkti 6.7).

6.2 Eesti leiab, et sidevõrkude toimepidevuse ja turvalisuse nõuded peavad tulenema horisontaalsetest õigusaktidest (näiteks NIS2 ja CER direktiiv), mistõttu ei ole eelnõus dubleerivate sektorspetsiifiliste nõuete sätestamine põhjendatud.

Selgitus: Eesti ei toeta sidevõrkude toimepidevuse ja turvalisuse sektorspetsiifiliste nõuete sätestamist DNAs, kuna uue õigusnormide kihi lisamine võib osutuda dubleerivaks või tekitada paralleelseid regulatsioone juba kehtivate horisontaalsete kohustustega (näiteks küberturvalisuse NIS2 ja ELi kriitiliste üksuste vastupidavuse CER direktiivid, samuti nende otsekohalduvad rakendusaktid).

6.3. Eesti toetab ELi sideturule sisenemise nõuete ühtlustamist ja lihtsustamist sellisel, et liikmesriikide reguleerivate asutuste töökoormus ja sideettevõtjate halduskoormus ei suurene. Euroopa Liidu sideturule sisenemiseks peab piisama sideettevõtja ühekordsest teatise esitamisest liikmesriigi reguleerivale asutusele, ilma eraldi kinnituse saamise nõudeta.

Selgitus: Eesti leiab, et DNAs sätestatud sideturule ühtse sisenemise süsteem (Single Passport) on hea ettepanek, kuid leiame, et see võiks olla pigem teavituse süsteem, st kui sideettevõtja esitab Euroopa ühtse tegevusloa (Single Passporti) oma liikmesriigi reguleerivale asutusele, siis peale teate edastamist võib ta kohe hakata sideteenust osutama. Ei pea ootama ühte nädalat ehk liikmesriigi reguleeriva asutuse kinnitust.

Eestis on turule sisenemine sideettevõtjate jaoks tehtud võimalikult lihtsaks. Sideettevõtja, kes soovib sideturule siseneda, esitab majandustegevuse registrisse teate tegevuse alustamisest, mis sisaldab teavet osutatava sideteenuse ja tegevuse geograafilise piirkonna kohta. Eestis toimub selline turule sisenemine juba aastast 2005. Ka praegu saadetakse majandustegevuse registrisse saabunud teade BERECile. Seega leiame, et DNAs välja pakutud Euroopa ühtse tegevusloa (Single Passport) süsteem saaks olla veel oluliselt lihtsam nii sideettevõtja kui ka liikmesriigi reguleeriva asutuse jaoks.

6.4. Eesti leiab, et sageduste harmoneeritud kasutamine toetab Euroopa Liidu ühtse siseturu arengut, kuid Euroopa Komisjoni pädevus sageduste reguleerimisel peab jätkuvalt piirduma sageduste kasutusala harmoneerimisega (ehk konkreetsele tehnoloogiale konkreetsete sageduste määramisega, sealhulgas 6G jaoks) ja nende kasutuselevõtmiseks ühtsete kuupäevade sätestamisega.

Selgitus: Eesti leiab, et praegu kehtiv sagedusalane õigusraamistik tagab piisava harmoneerituse Euroopa Liidu siseturu toimimiseks. Eesti toetab sageduste kasutusala harmoneerimist, mis tähendab seda, et üleeuroopaliselt otsustatakse komisjoni otsusega, et näiteks 6G jaoks võetakse Euroopa Liidus kasutusele mingid konkreetset sagedused ning sätestatakse nende sageduste kasutuselevõtmise ühtne kuupäev. Töö üleeuroopaliste 6G sageduste leidmiseks ekspertgruppide tasandil juba käib.

Eesti eeldab, et sarnaselt 4G ja 5G sageduste harmoneerimisele ja ühtse sageduste kasutuselevõtu kuupäeva sätestamisele, harmoneerib Euroopa Liit ka 6G sagedused ja sätestab ühtse kuupäeva nende sageduste kasutuselevõtuks.

6.5. Eesti ei toeta sageduste haldamises Euroopa Komisjoni, Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ameti (BEREC) ja Euroopa Liidu raadiosageduspoliitika Ameti (RSPB) pädevuste suurendamist, välja arvatud satelliitside sagedushalduses. Sageduste haldamine (sageduste rahvusvaheline ja riigisisene planeerimine, koordineerimine ja kasutamise korraldamine ning järelevalve) peab jääma liikmesriigi ülesandeks, kuna liikmesriigil on parimad teadmised riigisisestest eripäradest ja siseturu vajadustest. Euroopa Liidu piiririigid peavad sageduste kasutamisel arvestama ka oma liiduvälise naaberriikidega ja sellest tulenevate erisustega sageduste kasutamisel. Eesti toetab satelliitside üleeuroopaliste lubade õiguse andmist Euroopa Komisjonile, kuid see ei tohi piirata liikmesriigi õigusi maapealsete sidevõrkude haldamisel.

Selgitus: Eesti on seisukohal, et sageduste haldamine (st sageduste rahvusvaheline ja siseriiklik planeerimine, koordineerimine ja kasutamise korraldamine sh sageduslubade andmine, sageduste kasutamise tingimuste kehtestamine ning järelevalve) peaks jätkuvalt jääma liikmesriikide ülesandeks, kuna neil on kõige parem ülevaade kohalikust sideturust ja nad tunnevad kõige paremini konkreetse riigi vajadusi. Lisaks peab Eesti uute sageduste kasutuselevõtmisel arvestama ka oma mitte Euroopa Liidu liikmest naaberriigiga ning leidma parima võimaliku lahenduse kasutamaks raadiosagedusi võimalikult efektiivselt. Taoline lahendus ei pruugi olla aga sarnane teistes Euroopa Liidu liikmesriikides kasutusel oleva sagedusalajaotusega.

Eesti toetab satelliitside üleeuroopaliste lubade õiguse andmist komisjonile, kuna see võib vähendada halduskoormust ettevõtjatele kogu Euroopa Liidus. Satelliitside puhul näeme, et tulenevalt vastava teenuse iseloomust, on siin tugev potentsiaal, et teenuse osutaja näeb ühe

turuna tervet Euroopa Liidu territooriumit. Samas peab DNA üheselt ja selgelt määratlema, kus jookseb satelliitside haldamisel komisjoni ja liikmesriikide otsustusõiguse piir. Kui satelliitside sagedusi või lubasid hakkab haldama komisjon, tuleb DNAs sõnaselgelt sätestada, et see ei või piirata liikmesriigi õigusi maapealsete sidevõrkude haldamisel. Samuti on vaja satelliitside sageduslubade osas täiendavalt DNAs sätestada ITUs tegutsemise raamistik ITU Raadio eeskirjade (*Radio Regulations*) protseduuride kontekstis nii satelliitvõrkude kui ka maajaamade osas.

Need kohustused on rahvusvahelise sagedushalduse vältimatu osa ning Euroopa Liidu sisese haldusmudeli muutmine ei tohi tuua kaasa ebaselgust selles, kes ja millisel viisil tegutseb ITUs Euroopa Liidu liikmesriikide nimel.

6.6. Eesti leiab, et sageduse kasutamise õiguse andmine peab tagama sideettevõtjale piisava paindlikkuse ja õiguskindluse pikaajaliste investeeringute tegemiseks, mistõttu peab näiteks sagedusluba olema antud tähtajatult. Eesti ei toeta üleeuroopaliste sageduslubade kasutuselevõttu, kuna see pärsib väiksemate ja innovaatilisemate riikide arengut ning võimalusi võtta kiirelt kasutusele uusi innovaatilisi teenuseid.

Selgitus: Eesti toetab sageduste kasutamise õiguse andmist ajalise piiranguta, kuna tähtajalise sagedusloa andmine pärsib Eesti hinnangul sideturu arengut.

Eestis kehtib alates 01.01.2005 sageduste kasutamise õiguse regulatsioon, mille kohaselt TTJA annab sagedusressursi sideettevõtja kasutusse ajalise piiranguta, sageduste efektiivse kasutamise eesmärgil tuleb antud luba igal aasta pikendada. Juhul kui sagedusala kasutust tuleb näiteks seoses rahvusvahelisest lepingust (sageduskasutuse otstarve muutub Euroopa Liidu või Rahvusvahelise Telekomunikatsiooni Liidu (ITU) tasandil) tulenevalt muuta, siis teavitab riik vastavalt ESSile sellest sagedusloa omanikku kaks aastat ette.

Eesti ei näe vajadust üleeuroopaliste sageduslubade järele. Tehnoloogilised lahendused, mis võivad olla asjakohased ja sobivad suurtes riikides, ei pruugi olla kohaldatavad väiksemates riikides, kas geograafilisest olukorrast, tehnoloogia arengust või kasutatavatest tehnoloogilistest lahendustest tulenevalt. Üleeuroopaliste sageduslubade korral võib tekkida oht, et Eesti kujuneks Kesk-Euroopa ja Lääne-Euroopa sideettevõtete jaoks ääremaaks, sest võrguarenduse investeeringud jääksid alati vähemprioriteetseks võrreldes suuremate tarbijaturgudega.

Kuna kohalik kontekst on riigiti märkimisväärselt erinev, on oht, et üleeuroopaline sagedusluba võib tuua pigem kahju, kui kasu ning see oleks selgelt kohalike teenusepakkujate suhtes diskrimineeriv ega toetaks Euroopa Liidu regionaalse tasakaalu ega digivõimekuse eesmärke.

6.7. Eesti peab vajalikuks säilitada kehtiv sageduste andmise avaliku konkursi teavitamise protsess, mille kohaselt Euroopa Liidu sageduspoliitika töörühma teavitatakse konkursi määruse eelnõust. Eesti ei toeta konkursi määruse eelnõu kooskõlastamist Euroopa Komisjoni, Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ameti (BEREC), Euroopa Liidu raadiosageduspoliitika Ameti (RSPB) ja teiste liikmesriikidega, kuna see on ebaproportsionaalne ja pikendab oluliselt konkursi kaudu antavate sageduste andmise protsessi. Lisaks leiame, et ei saa anda konkursi määruse eelnõu kooskõlastamisprotsessis Euroopa Komisjonile vetoõigust, kuna liikmesriigil on parimad teadmised riigisisestest eripäradest ja sideturu vajadustest.

Selgitus: Eesti on arvamisel, et DNAs sätestatud sageduslubade avaliku konkursi määruise eelnõu kooskõlastamine komisjoni, BERECi, RSPB ja teiste liikmesriikidega pikendab oluliselt konkursi korras välja antavate sageduste andmise protsessi ja suurendab oluliselt liikmesriikide halduskoormust.

Eesti on arvamisel, et komisjon, BEREC, RSPB ja teised liikmesriigid, arvestades Eesti riigi eripära (külgnemine kolmanda riigiga), ei oska anda meile paremat nõu, kui on Eesti sagedusekspertidel JDMil ja TTJA1. Eesti leiab, et liikmesriikidel endil on kõige paremad teadmised riigisisestest eripäradest ja sideturu vajadustest.

Enamasti antakse konkursi korras sageduslube uutele tehnoloogiatele. Järgmised sellised load on ilmselt 6G sageduste load. Seetõttu leiab Eesti, et uued avaliku konkursi normid võivad pigem pikendada Euroopa Liidus uute tehnoloogiate kasutuselevõtu aega, suurendada bürokraatiat ja halduskoormust.

6.8. Eesti toetab täiendavate üleeuroopaliste numbrite kasutuselevõttu riiklikes numbriplaanides, kuna see soodustab teenuste üleeuroopalist toimimist.

Selgitus: Juba praegu on kasutuses mitmed üleeuroopalised abinumbrid, näiteks kadunud laste abitelefoni 116000.

Sarnaseid üleeuroopalisi numbreid võiks kasutada näiteks suurte üleeuroopaliste ettevõtete klientide numbriks. Lisaks võimaldaksid uued numbrivahemikud toetada asjade interneti (IoT) ja masinatevahelise side (M2M) teenuseid, näiteks rahvusvahelisi logistika ja jälgimisseadmeid. DNA norm on suunatud tulevikku, juhul kui tekib uus Euroopa Liidu üleselt toimiv teenus, mis vajab ühtset numeratsiooni, saab komisjon luua vastava üleeuroopalise numbrivahemiku.

6.9. Eesti toetab üleminekut vaskvõrkudelt uuele, keskkonnasäästlikumale ja tõhusamale tehnoloogiale, kuid eelnõus sätestatud üleminekureeglid on liiga detailsed, ebaproportsionaalsed ja põhjendamatud ning suurendavad bürokraatiat. Eesti hinnangul piisab, kui eelnõus sätestatakse sideettevõtja kohustus esitada vaskvõrkude väljalülitamise teekaart, kuid ülejäänud küsimused peavad jääma liikmesriigi reguleeriva asutuse pädevusse.

Selgitus: Eesti toetab DNA eesmärki minna üle uusimale ja keskkonnasäästlikumale tehnoloogiale ja sulgeda vaskvõrgud konkreetseks kuupäevaks (31.12.2035). Samal ajal leiab Eesti, et ülemineku detailseid reegleid ei ole otstarbekas Euroopa Liidu tasandil reguleerida. Liikmesriikide turud, võrgud ja tehnilised tingimused on erinevad ning seetõttu peab enamik ülemineku korralduslike küsimusi jääma liikmesriigi reguleeriva asutuse pädevusse.

Eesti hinnangul on Euroopa Liidu tasandil mõistlik sätestada üksnes nõue, et sideettevõtjad esitavad vaskvõrkude väljalülitamise teekaardi. Teekaarti täitmist jälgib liikmesriigi reguleeriv asutus ning vajadusel võtab asjakohaseid meetmeid, et tagada selle nõuetekohane ja õigeaegne elluviimine.'

TTJA andmetel on Eestis kõige ulatuslikum vaskvõrk Telial, kes on kavandanud oma vaskvõrgud välja vahetamise fiiberoptikavõrkude või mobiilsidevõrkude lahenduste vastu aastaks 2035. Internetiühenduse saamiseks kasutab vaskvõrku 14% kõigist kaabliga andmesideteenuse kasutajatest. TTJA 2023. aasta andmetel jaotus vaskkaabliga internetiühenduste kasutus ühtlaselt kõigi maakondade vahel.

6.10. Eesti ei toeta, et Euroopa Komisjonile antakse õigus tagasi lükata liikmesriigi reguleeriva asutuse poolt sideettevõtjale määratud kohustusi, kuna see ei pruugi arvestada väikeste turgude spetsiifilisi tingimusi ning võib põhjustada moonutusi liikmesriigi sideturul ning halvendada konkurentsiolukorda.

Selgitus: Eesti leiab, et komisjoni õigus sundida liikmesriigi reguleerival asutusel nende sideettevõtjale määratud kohustusi tagasi võtma pikendab oluliselt turuanalüüsi käigus märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kohustuse rakendamise protsessi ning läbipaistvust. Lisaks vähendab liikmesriikide iseseisvust ja otsustuse vabadust. Samuti võivad halveneda Eesti sideturu sisesed konkurentsi tingimused, kuna eelnõus saavad rohkem tähelepanu ettevõtjad, kes osutavad teenuseid riikidevaheliselt ehk suured korporatsioonid.

Riiklik reguleeriv asutus (TTJA) omab kõige vahetumat ja põhjalikumat teadmist kohaliku sideturu dünaamikast, taristu seisukorrast ja konkurentsiolukorrast. Komisjoni vetoõigus kohustuste üle võib viia "üks suurus sobib kõigile" lähenemiseni, mis ei arvesta Eesti turu väiksust ja kiiret tehnoloogilist arengut.

Euroopa Komisjoni vetoõiguse rakendamine ja sellega kaasnevad täiendavad konsultatsiooniprotsessid pikendavad otsustusprotsessi. Sideturul, kus tehnoloogia ja investeringuvajadused muutuvad kiiresti, tekitab pikk regulatiivne viivitus ebakindlust nii investoritele kui ka uutele turule sisenejatele.

Kui liikmesriigi reguleeriv asutus kannab vastutust turu toimimise ja konkurentsi edendamise eest, peab talle jääma ka lõplik otsustusõigus meetmete üle, mida ta peab proportsionaalseks ja vajalikuks tuvastatud turutõrgete kõrvaldamiseks.

6.11. Eesti toetab eelnõus lähenemist, mille kohaselt ei määra Euroopa Komisjon ega Digivõrkude Büroo (ODN) turuanalüüsi hinnakontrolli osas ühte kindlat kulumudelit. Liikmesriikide sideturud on oma arengutaseme, asustustiheduse ja konkurentsiolukorra poolest liiga erinevad, et rakendada ühtset meetodikat, mis tagaks kõikjal optimaalse tasakaalu konkurentsi soodustamise ja investeerimisstiimulite vahel.

Selgitus: Kui turuanalüüs näitab, et konkurentsi puudumine võimaldab hoida hindu ülemäära kõrgel või survestada konkurente (hinnakruvi), võib liikmesriigi reguleeriv asutus (TTJA) kehtestada hinnakontrolli või kulupõhiseid nõudeid. Meetmed peavad arvestama investeringute tasuvust ja gigabit-võrkude rajamise stiimuleid.

Eesti leiab, et on hea, kui DNAs ei anta komisjonile ega ODNile õigust määrata turuanalüüsi hinnakontrolli osas ühte kindlat kulumudelit, mida tuleb alati kasutada. Selliseid kulumudeleid pakuvad Euroopa Liidu turul üksikud konsultatsioonifirmad, mis muudavad selle hinna kõrgeks.

Konkreetsete kulumudelite rakendamisel võib tõusta oluliselt nii sideturu liikmesriigi reguleeriva asutuse töökoormus, kui ka reguleeritava sideettevõtja halduskoormus ning reguleeritavad hinnad võivad hakata oluliselt tõusma, mis ei soodusta omakorda sideturul jaeteenuste osutamist ja hoopis halvendavad tarbijate olukorda.

Üks kindel kulumudel ei pruugi arvestada tehnoloogilisi eripärasid (vaskvõrgu väljalülitamine vs uue põlvkonna valguskaabli paigaldamine). Liikmesriigi reguleerival asutusel peab säilima õigus valida mudel, mis vastab kõige paremini kohalikule kulustruktuurile ja tehnoloogilisele baasile.

Väiksemate liikmesriikide jaoks võib ülipõhjaliku ja ressursimahuka kulumudeli (nt väga detailne BU LRIC) kohustuslik kasutamine olla ebamõistlikult kulukas ja aeganõudev nii liikmesriigi reguleerivale asutusele kui ka turuosalistele. Samas võib soovitud eesmärk olla saavutatav lihtsama meetodiga.

Hinnakontrolli eesmärk on kõrvaldada konkreetne turutõrge. Kuna turutõrked varieeruvad piirkonniti (nt linnas vs maapiirkonnas), peab ka hindade reguleerimise tööriistakast jääma mitmekesiseks.

6.12. Eesti leiab, et enne vaskvõrgu sulgemist konkurentsiolekorra hindamiseks turuanalüüsi tegemine peab olema liikmesriigi reguleerivale asutusele soovituslik, mitte kohustuslik. Liikmesriigi reguleerival asutusel peab säilima paindlikkus olukorras, kus turud on juba muul viisil geograafiliselt hinnatud ja jaotatud, ning võimalus sekkuda vaid nendes kriitilistes piirkondades, kus esineb reaalne oht jaeturu konkurentsile või teenuste kättesaadavusele.

Selgitus: DNA artikkel 73 sätestab liikmesriigi reguleerivatele asutustele (TTJA) range kohustuse ja kindla ajakava turuanalüüsi tegemiseks enne vaskvõrgu sulgemist. See tähendab seda, et enne vaskvõrgu füüsilist sulgemist mingis piirkonnas peab TTJA viima läbi täiendava turuanalüüsi, mis keskendub neile konkreetsetele geograafilistele piirkondadele, kus sulgemine läbi viiakse. Põhjuseks on asjaolu, et koos vaskvõrgu sulgemisega kaovad turult senised hulгимүүгитooded, mis olid teistele sideettevõtjatele konkurentsile tagamiseks vajalikud. Seega peab TTJA hindama uue, peamiselt fiibervõrgul põhineva konkurentsikeskkonna toimimist.

Selle turuanalüüsi käigus tuleb vajadusel määrata uued juurdepääsukohustused ja hinnastamis põhimõtted fiibervõrgu puhul, mis teeb menetluse mahukaks ning kogu analüüs, sh ka konsultatsioonide (nii siseriiklik konsultatsioon kui ka komisjoni ja BERECi konsultatsioon) protsess peab mahtuma ühe aasta sisse.

Eesti hinnangul tekitaks selline täiendav kohustus märkimisväärse töökoormuse TTJale ja halduskoormuse ettevõtjatele olukorras, kus vaskvõrgu hääbumine ja üleminek fiiberoptikale toimub juba tehnoloogia loomuliku arengu tõttu.

TTJA kehtestas 2025. aasta alguses madala konkurentsiga piirkondades (kus asub enamus alles jäänud vaskvõrke) valdkonnaspetsiifilise regulatsiooni, mis näeb ette, et sealne märkimisväärse turujõuga ettevõtja juba praegu peab pakkuma juurdepääsu valguskaablil põhinevale sidevõrgule järgmiste hulgitoodete kaudu: kohalik (füüsiline ja virtuaalne) juurdepääs valguskaabel kliendiliinile ning keskne juurdepääs valguskaabelvõrgu lairibaühendustele. Kohustuslik täiendav analüüs vahetult enne vaskvõrgu sulgemist tekitaks olukorra, kus TTJA peab ressursi kulutama protsessile, mille tulemus on turuolukorda tundes ette teada.

Ressursside suunamine uute võrkude rajamise soodustamisele on olulisem kui hääbuva tehnoloogia sulgemisprotsessi ülereguleerimine. Kohustusliku analüüsi asendamine suunistega (soovituslik analüüs) võimaldab TTJAl sekkuda vaid neis kriitilistes piirkondades, kus esineb reaalne oht jaeturu konkurentsile või teenuste kättesaadavusele.

6.13. Eesti ei pea eelnõus universaalteenuse reguleerimist vajalikuks, kuna gigabitivõrkude laienemine, uute tehnoloogiate (sh 5G ja tulevikus 6G) laialdane kasutuselevõtt ning satelliitsideühenduse levik tagavad hea internetiühenduse kättesaadavuse kogu Euroopa Liidus.

Selgitus: Eesti hinnangul on universaalteenuse regulatsiooni algne eesmärk – tagada sideteenuste miinimumtase kõigile elanikele – tänase tehnoloogia arenguga suuresti saavutatud ka ilma regulatsioonita. Fiiberoptika- ja mobiilsidevõrkude ulatuslik laienemine ning uute põlvkondade tehnoloogiate kättesaadavus tagavad juba praegu tarbijatele juurdepääsu kiirele internetiühendusele.

Lisaks on kogu Euroopa Liidus kiiresti arenemas satelliitsideühendused, mis pakuvad alternatiivset ühendust piirkondadesse, kus fiiberoptika või mobiilside taristu rajamine on majanduslikult keeruline või ebaotstarbekas. Satelliitside internetiteenused on muutunud oluliselt odavamaks ja usaldusväärsemaks ning nende roll ühenduvuse tagajana suureneb.

Eesti toetab lähenemist, mille kohaselt sideturu arengut juhivad eeskätt konkurentsipõhised lahendused, mitte universaalteenuse kohustus, mis võib põhjustada regulatiivset ja halduslikku lisakoormust ning ei pruugi olla efektiivne tänaste tehnoloogiliste võimaluste juures.

6.14. Eesti leiab, et lõppkasutajate õiguste kaitse regulatsioon peab olema selge ning piirduma üksnes nende nõuetega, mida Euroopa Liidu üldine tarbijakaitseõigus ei kata. Eesti ei toeta tarbijakaitse eriregulatsiooni laiendamist mikro- ja väikeettevõtjatele ja mittetulundusühingutele.

Selgitus: Eesti ei toeta lõppkasutajate õiguste kaitses täiendava eriregulatsiooni sätestamist. DNAsse tuuakse üle kogu sidekoodeksiga sätestatud sidespetsiifiline sidelepingu õiguse regulatsioon, mis on selgelt üle reguleeritud, kuna leping koosneb lepingueelsest teabest, lepingu lühikokkuvõttest ja lepingust endast. Seega külvatakse lõppkasutaja sidelepingu sõlmimisel üle meeletu koguse teabega, mida ta ilmselt läbi lugeda ei jõua ja ta piirdub lepingu lühikokkuvõttega. Lisaks sidekoodeksist tulenevatele sätetele kohalduvad tarbijatele ka Euroopa Liidu tarbijakaitseõiguse, võlaõiguse ja riigisisese tarbijakaitse normid.

Seega leiab Eesti, et lõppkasutajate õiguste kaitse norme tuleks vähendada, mitte suurendada. Eesti nõustub, et vähesed sidespetsiifilised tehnilised nõuded tuleb sätestada DNAs.

Eesti ei toeta tarbijakaitse eriregulatsiooni laiendamist mikro- ja väikeettevõtjatele ning MTÜdele, kuna ettevõtjad ei ole tarbijad (ka Euroopa Liidu tarbijakaitseõiguse mõttes) ning nende võrdsustamine tarbijana pole põhjendatud ning suurendaks sideteenuse osutajate koormust, et tuvastada ettevõtte töötajate arvu või käivet, mis võib teenuse osutamise ajal muutuda.

6.15. Eesti peab vajalikuks, et Euroopa Liidu digiidentiteedi kukkur toimiks hädaabiteenuse ja ohuteadete edastamisel tehnilise liidesena, mida on võimalik integreerida olemasolevasse liikmesriigi hädaabiteenuse ja ohuteatesüsteemi. Eesti ei toeta eraldiseisva paralleelse kohustusliku mobiilirakenduse loomist üksnes ohuteavituse või hädaabiteate edastamiseks.

Selgitus: Eesti toetab mõtet, et hädaabiteenuse ja ohuteadete edastamine toimib EL digikurku tehnilise liidesena, mida on võimalik integreerida olemasoleva hädaabiteenuse ja ohuteate riikliku süsteemiga. Eesti ei toeta eraldiseisva paralleelse kohustusliku mobiilirakenduse loomist üksnes ohuteavituste või hädaabiteadete edastamiseks. Avalike hoiatuste edastamine peab riigisiselt toimuma tervikliku ja juba toimiva ohuteavituse süsteemi kaudu. EL digikurku lahendusest ei tohiks saada eraldiseisev kohustuslik hoiatuskanal.

Kui EL digikurku kaudu hoiatuste edastamine muutub kohustuslikuks, peab see olema liidestatav riikliku ohuteavituse rakendusega (Eesti äpp), mitte vastupidi. Leiame, et komisjoni rakendusaktid peavad piirduma tehniliste standardite ja koostalitlusvõime nõuetega, jättes süsteemi arhitektuuri ja rakendusmodeli kujundamise liikmesriigi pädevusse.

Avalike hoiatuste süsteem on kriitilise tähtsusega infrastruktuur, mistõttu eeldab iga uus integratsioon põhjalikku riskianalüüsi, turvatestimist ja koormustestimist. Paralleelse või eraldiseisva mobiilirakenduse loomine suurendaks arendus- ja halduskoormust ning killustaks avalike hoiatuste süsteemi.

6.16. Eesti eelistab pikendada eelnõu kohaldamisaja algust 6 kuult 18 kuule alates eelnõu jõustumisest, et tagada eelnõu riigisisene rakendamine.

Selgitus: DNA määruse eelnõu kohaldatakse alates kuus kuud pärast määruse jõustumist. Eesti arvates ei ole see piisav aeg, kuna liikmesriigid peavad muutma oma sidealaseid õigusnorme. Eestis on võetud ELi sidekoodeks üle elektroonilise side seadusega, seega peab Eesti pärast DNA vastuvõtmist muutma oluliselt elektroonilise side seadust, tunnistades seal kehtetuks sidekoodeksi sätteid ja vajadusel täiendama DNA rakendamiseks vajalike sätetega. Seaduse muudatust ei saa teha poole aastaga, selleks kulub vähemalt 18 kuud.

7. Arvamuse saamine ning seisukohtade kooskõlastamine

Justiits- ja Digiministerium on seisukohtade ettevalmistamisel küsinud sisendit Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumilt, Kaitseministeriumilt, Siseministeriumilt, Riigikantseleilt, Rahandusministeriumilt, Kliimaministeriumilt, Välisministeriumilt, Kultuuriministeriumilt ning Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidult.

Arvamuse saatsid Siseministerium, Kaitseministerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium ning Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit.

Saabunud sisendid on esitatud kaasamistabelis (lisa 1) ning saabunud ettepanekutega on võimaluse korral arvestatud.